

Valsts valodas centrs

Eksporta iela 6. Rīga. LV-1010, tālr. 67331814, fakss 67336038, e-pasts info@vvc.gov.lv, www.vvc.gov.lv

Rīgā

16.05.2016. Nr. 1-4.2/147
uz 18.04.2016. Nr. 01-10.2.01/1772

Veselības ministrijas
valsts sekretārei
S. Zvidriņai
Brīvības ielā 72
Rīgā, LV-1011
vm@vm.gov.lv

Par pasākumu organizēšanu svešvalodās līdztekus valsts valodai

Valsts valodas centrā (turpmāk – centrs) ir saņemta Jūsu vēstule (turpmāk – vēstule), kurā lūgts skaidrot Valsts valodas likuma piemērošanu, izstrādājot un īstenojot Eiropas Savienības fondu 9.2.4. specifiskā atbalsta mērķa „Uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem, jo īpaši sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem” projektu (turpmāk – projekts).

[1] Vēstulē norādīts, ka projekta ietvaros ir plānoti gan nacionāla mēroga pasākumi, gan vietēja līmeņa veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi, kuru ietvaros paredzēts plaši uzrunāt Latvijas sabiedrību kopumā.

Paskaidrojam, ka Valsts valodas likuma 11. panta pirmā daļa noteic: valsts un pašvaldību valsts un pašvaldību iestāžu, tiesu un tiesu sistēmai piederīgo iestāžu, valsts un pašvaldību uzņēmumu, kā arī uzņēmēj sabiedrību, kurās lielākā kapitāla daļa pieder valstij vai pašvaldībai, rīkotie pasākumi notiek valsts valodā. Ja pasākumā tiek lietota svešvaloda, rīkotājs nodrošina tulkojumu valsts valodā.

Izvērtējot panta regulējumu, secināms, ka valsts un pašvaldību iestāžu rīkotie pasākumi notiek valsts valodā. Savukārt šā panta otrais teikums pieļauj izņēmumu, proti, ja pasākumā tiek lietota svešvaloda, tā rīkotājs nodrošina tulkojumu valsts valodā. Paskaidrojam, ka svešvalodas lietošana pasākumā ir jātulko ļoti šauri, izvērtējot tās lietderību un samērīgumu. Tas galvenokārt attiecināms uz gadījumiem, kad tiek rīkoti starpvalstu pasākumi, vai gadījumiem, kad tiek pieaicināti ārvalstu eksperti.

Lai noskaidrotu svešvalodas lietošanas nepieciešamību, jāanalizē vairāki aspekti: kas ir projekta rīkotājs, kur tiek rīkots projekts, kāds ir šī projekta mērķis un kas ir projekta mērķauditorija. Projekta pasākuma rīkotājs ir valsts iestāde – Latvijas Republikas Veselības ministrija, kuras darba valoda ir latviešu valoda. Projekts tiek rīkots Latvijas Republikas teritorijā, kurā valsts valoda ir latviešu valoda. Šī projekta mērķis ir

uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem. Savukārt mērķauditorija ir nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautie iedzīvotāji, bezdarbnieki, personas ar invaliditāti, iedzīvotāji, kas vecāki par 54 gadiem, bērni un pārējie riskam pakļauti iedzīvotāji, kas arī ir Latvijas Republikas pastāvīgie iedzīvotāji.

Iepazīstoties ar mērķauditoriju, nav saprotams, kāpēc minētajiem subjektiem pasākumi par veselības veicināšanu un slimību profilaksi būtu rīkojami svešvalodā.

1) Sociālās atstumtības riskam pakļautās personas. Labklājības ministrijas mājaslapā ir dota šāda definīcija sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām: tās ir grupas, kurām ir liegtas vai apgrūtinātas iespējas iegūt pietiekamus ienākumus, saņemt dažādus pakalpojumus un preces, kuras ir būtiski nepieciešamas pilnvērtīgai funkcionēšanai sabiedrībā. Taču tas nenozīmē, ka šīm personām būtu problēmas ar valsts valodas prasmi.

2) Bezdarbnieki. Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 10. pantā ir noteikts, ka tiesības uz bezdarbnieku statusu ir personām, kuras nestrādā; meklē darbu; ir darbaspējīgas un gatavas nekavējoties sākt darbu; ir sasniegušas 15 gadu vecumu; nav sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurām valsts vecuma pensija nav piešķirta (tai skaitā priekšlaicīgi), u.c. kritēriji. Vienlaikus šā likuma 3. pantā ir paredzēti aktīvie nodarbinātības pasākumi: pasākumi konkurētspējas paaugstināšanai, jo īpaši pasākumi sociālo un funkcionālo prasmju pilnveidei un psiholoģiskā atbalsta pasākumi, pasākumi darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu, tostarp valsts valodas, apguve. Papildus jānorāda, ka visi kursi tiek īstenoti valsts valodā. Tādā veidā bezdarbniekiem tiek stiprināta valsts valodas prasme. Līdz ar to nav pamata šai grupai pasākumu organizēt svešvalodā.

3) Personas ar invaliditāti. Ministru kabineta 2009. gada 7. jūlija noteikumu Nr. 733 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi” 12.3. apakšpunktā ir noteikts, ka valsts valodas pārbaudī nekārto personas, kurām ir ar veselības stāvokli saistīti funkcionēšanas ierobežojumi vai diagnozes, kas minētas šo noteikumu 3. pielikumā. Taču tas nenozīmē, ka, veicot amata pienākumus, personai nav jālieto valsts valoda noteiktā līmenī.

Gadījumā, ja personai ir garīga rakstura vai citi veselības traucējumi, tad saskaņā ar Civillikuma 357. pantu tās rīcībspēju var ierobežot, ja tas nepieciešams šīs personas interesēs un ir vienīgais veids, kā tās aizsargāt. Šādā gadījumā personai nodibināma aizgādība. Līdz ar to secināms, ka persona savas intereses var īstenot ar aizgādņa palīdzību, kurš prot valsts valodu.

4) Personas, kas vecākas par 54 gadiem. Nav skaidrs šāds vecumgrupas definējums, jo tāds netiek piedāvāts nevienā Latvijas Republikas normatīvajā aktā vai Eiropas Savienības vai Pasaules Veselības organizācijas dokumentā. Ņemot vērā, ka personas ir darbaspējas vecumā, turklāt vairums šo personu ir bijušas darba tirgus dalībnieces pēdējo 25 gadu laikā kopš LPSR Valodu likuma pieņemšanas un spēkā stāšanās, līdz ar to, pildot profesionālos vai amata pienākumus, darbiniekiem ir jālieto valsts valoda noteiktā līmenī.

5) Bērni. Bērnu intereses pārstāv vecāki, kuri ir bērna dabiskie aizbildņi (likumiskie pārstāvji). Viņu pienākums ir aizstāvēt bērna tiesības un ar likumu aizsargātās intereses (*Bērnu tiesību aizsardzības likuma 24. panta trešā daļa*). Līdz ar to informāciju par veselības pieejamību un slimību profilaksi var saņemt viņu vecāki. Vienlaikus jānorāda, ka mazākumtautību izglītības iestādēs izglītības programmas tiek īstenotas

bilingvāli, līdz ar to izglītojamie prot valsts valodu. Arī Latvijas Cilvēktiesību centra direktore A. Kamenska ir norādījusi: „centralizētie eksāmeni liecina – nav ievērojamu atšķirību latviešu un mazākumtautību skolēnu zināšanās”¹. Tātad arī šai grupai nav nepieciešams pasākumā izmantot svešvalodu. Jebkurā gadījumā informācijas sarežģītība kā valodas, tā ietvertu skaidrojumu ziņā tiks adaptēta atbilstoši vecumgrupai.

Nepieciešamība pasākumā lietot svešvalodu ir gadījumā, ja pasākumā piedalās personas no ārvalstīm. Tādā gadījumā rīkotājs nodrošina šīs informācijas tulkojumu valsts valodā, nevis kādā citā svešvalodā.

Līdz ar to secināms, ka nav lietderīgi un samērīgi pasākumā lietot svešvalodu, jo visām personu grupām ir jāprot valsts valoda vai arī tām ir pārstāvis, kas spēj izskaidrot veselības veicināšanas un slimības profilakses jautājumus personai saprotamā valodā. Svešvalodu var lietot tikai tad, ja pasākumā informāciju sniedz personas no ārvalstīm. Šajā situācijā pasākuma rīkotājs nodrošina svešvalodas tulkošanu valsts valodā.

[2] Vēstulē norādīts, ka projekta ietvaros paredzēts sagatavot drukātos materiālus (bukletus, vienlapes, brošūras u.c.) un izplatīt vai izsniegt fiziskajām un juridiskajām personām tikai pēc to pieprasījuma.

Jau iepriekš centrs ir sniedzis informāciju par to, kāds ir tiesiskais regulējums un kāda ir valsts iestāžu rīcība saistībā ar informācijas sniegšanu līdztekus valsts valodai arī svešvalodā.

Paskaidrojam, ka Ministru kabineta 2005. gada 15. februāra noteikumi Nr. 130 „Noteikumi par valodu lietošanu informācijā” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 130) paredz iespēju Valsts valodas likuma 21. panta pirmajā daļā minētajām institūcijām [tostarp valsts un pašvaldību iestādēm] atsevišķos gadījumos līdztekus valsts valodai lietot svešvalodu, sniedzot publisku informāciju sabiedrībai pieejamās vietās, kā arī nosaka gadījumus, kad šīs institūcijas var sniegt publisku informāciju svešvalodā, un kārtību, kādā šī informācija sniedzama.

MK noteikumu Nr. 130 2. punktā ir noteikts, ka līdztekus valsts valodai Valsts valodas likuma 21. panta pirmajā daļā minētās institūcijas un personas var lietot svešvalodu, sniedzot publisku informāciju sabiedrībai pieejamās vietās, ja šī informācija ir saistīta ar:

- 2.1. starptautisko tūrismu;
- 2.2. starptautiskiem pasākumiem;
- 2.3. drošības apsvērumiem;
- 2.4. Eiropas Savienības brīvu preču apriti;
- 2.5. epidēmijām vai bīstamām infekcijas slimībām;
- 2.6. ieslodzījumu vietās ievietoto ārvalstu pilsoņu tiesībām un pienākumiem;
- 2.7. ārkārtas situācijām.

Tā kā projekta mērķis nav attiecināms ne uz vienu no MK noteikumu Nr. 130 2. punktā paredzētajiem izņēmumiem, tad šo informāciju, kuras saturs būtu arī svešvalodās, valsts iestāde drīkst izsniegt tikai pēc personas pieprasījuma, kā to paredz šo noteikumu 3.2. apakšpunkts.

Tas nozīmē, ka projekta ietvaros sagatavoto informāciju drīkst pārtulkot vairākās svešvalodās un pēc personas pieprasījuma to izsniegt, kā arī attiecīgo informāciju vairākās svešvalodās publiskot iestādes mājaslapā internetā.

Lai pietiekamā mērā nodrošinātu nedaudzo valsts valodā nerunājošo personu tiesības iegūt informāciju arī svešvalodās (vēlams – krievu, ukraiņu, poļu, igauņu, lietuviešu, baltkrievu un citās valodās, jo valsts garantētā pamatizglītība Latvijā ir pieejama 7 mazākumtautību valodās), normatīvie akti neliedz informatīvajos materiālos

¹ Valodu nemieri. Pieejams: <http://www.irlv.lv/2014/2/12/valodu-nemieri>

līdztekus valsts valodai arī svešvalodās ietvert papildinformāciju par to, ka plašāku informāciju svešvalodās par veselības uzlabošanu var iegūt, piemēram, pie ģimenes ārsta, pie sociālā darbinieka, bāriņtiesā vai kādā ar veselības veicināšanu saistītā iestādē.

Arī tiesībsargs J. Jansons ir uzsvēris, ka, izraugoties veidu, kā informēt Latvijas Republikas pastāvīgos iedzīvotājus, jāņem vērā nacionālā sastāva dažādība un saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 91.pantu informācijas materiāli izdodami visu nacionalitāšu pastāvīgajiem iedzīvotājiem pieejamās vietās pēc vienlīdzības kritērijiem.² Tātad jāņem vērā arī fakts, ka t.s. krieviski runājošās personas attiecībā uz informācijas saņemšanu no valsts iestādes nav un nedrīkst būt vienlīdzīgākas par Eiropas Savienības valodās (poļu, lietuviešu, igauņu, angļu valodā u.c.) runājošajām personām.

Direktors

(paraksts*)

M. Baltiņš

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.

S.Pāvulēna 67334629
info@vvc.gov.lv

---

² Tiesībsarga 20.11.2012. atzinums Nr.1-5/289 „Par sabiedrības informēšanai paredzēto materiālu izvietojumu sabiedrībai pieejamās vietā svešvalodā” Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/files>